

สมรรถนะด้านการวิจัยของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลชุมชน*

อิสริย์ พันธุ์เหนือ พย.บ.**

สมใจ พุทธิพิทักษ์ผล พย.ด.***

สุวรรณ บุญยะลีพรรณ พรด.****

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) องค์ประกอบสมรรถนะด้านการวิจัย และ 2) ระดับสมรรถนะด้านการวิจัย ของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลชุมชน

ประชากร ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในกลุ่มการพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 818 คน สุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของพยาบาลวิชาชีพในแต่ละโรงพยาบาลได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 276 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม ประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย ข้อคำถาม 8 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบและเติมคำ และส่วนที่ 2 แบบสอบถามสมรรถนะด้านการวิจัยของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลชุมชน จำนวน 52 ข้อ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 และค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.87 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบ สกัดองค์ประกอบด้วยการวิเคราะห์ส่วนประกอบสำคัญ และหมุนแกนแบบแวกซ์แม็กซ์

ผลการวิจัย ดังนี้ 1) สมรรถนะด้านการวิจัยของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลชุมชน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ จำนวน 45 ข้อ ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับการวิจัย จำนวน 9 ข้อ องค์ประกอบที่ 2 ทักษะเกี่ยวกับการวิจัย จำนวน 11 ข้อ องค์ประกอบที่ 3 เจตคติเกี่ยวกับการทำวิจัย จำนวน 11 ข้อ องค์ประกอบที่ 4 จรรยาบรรณนักวิจัย มีจำนวน 9 ข้อ องค์ประกอบที่ 5 การรับรู้อุปสรรคเกี่ยวกับการวิจัยมีจำนวน 5 ข้อ โดยร่วมกันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 60.95 2) พยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลชุมชนมีสมรรถนะด้านการวิจัยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($M=3.92$, $SD = 0.45$) โดยพบว่าระดับสมรรถนะด้านการวิจัยที่มีระดับสูงที่สุดคือ สมรรถนะด้านจรรยาบรรณนักวิจัยอยู่ในระดับมาก ($M=4.45$, $SD = 0.58$) รองลงมาคือ สมรรถนะด้านความรู้เกี่ยวกับการวิจัยอยู่ในระดับมาก ($M=4.21$, $SD = 0.57$) สมรรถนะด้านเจตคติเกี่ยวกับการทำวิจัยอยู่ในระดับมาก ($M=4.13$, $SD = 0.59$) สมรรถนะด้านทักษะเกี่ยวกับการวิจัยอยู่ในระดับมาก ($M=3.67$, $SD = 0.66$) สมรรถนะด้านการรับรู้อุปสรรคเกี่ยวกับการวิจัยอยู่ในระดับปานกลาง ($M=3.14$, $SD = 0.83$) ตามลำดับ

คำสำคัญ: การวิเคราะห์องค์ประกอบ สมรรถนะด้านการวิจัย โรงพยาบาลชุมชน

*วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการบริหารการพยาบาล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

**นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการบริหารการพยาบาล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

***รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

****รองศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

The Research Competencies of Professional Nurses in Community Hospital*

Issaree Punnu B.N.S.**

Somjai Puttapitukpol PhD***

Suwanna Boonyalepan PhD****

Abstract

The purpose of this descriptive research was: to study the factor structures of the research competencies and to examine the level of the research competencies of professional nurses in community hospitals.

The population comprised of 818 professional nurses who worked in community hospitals, in Roi-Et province. There were 276 professional nurses recruited by stratified random sampling. The research instrument was a questionnaire, developed by the researcher, and consisted of two sections. The first section was personal information (8 items) and the second was focused on research competencies of professional nurses in community hospitals (52 items). Content validity was verified by 5 experts, the content validity index was 0.95. The cronbach alpha reliability was 0.87.

Data were analyzed by percentage, mean, standard deviation and exploratory factor analysis with principal component and varimax rotation method.

The results were as follows: 1) Research competencies of professional nurses in community hospital was composed of 5 factors structure matrix (45 items) and accounted for 60.95% of the variance. The factors were: (1) Research-related knowledge (9 items), Research-related skills (11 items), Research-related attitude (11 items), Ethics (9 items), and perceived barriers of conducting research (5 items). 2) The professional nurses rated their research competencies at the high level ($M=3.92$, $SD=0.45$) The subscales were rated in the following ranking: (1) Ethics ($M=4.45$, $SD=0.58$), Research-related knowledge ($M=4.21$, $SD=0.57$), Research-related attitude ($M=4.13$, $SD=0.59$), Research-related skill ($M=3.67$, $SD=0.66$), Perceived barriers of conducting research ($M=3.14$, $SD=0.83$).

Keywords: factor analysis, research competencies, community hospital

*Master of Nursing Science Thesis Program in Nursing Administration, Sukhothai Thammathirat Open University

**Student of Master of Nursing Science Thesis Program in Nursing Administration, Sukhothai Thammathirat Open University

***Associate Professor, Department of Nursing, Sukhothai Thammathirat Open University

****Associate Professor, Faculty of Nursing, Khon Kaen University

บทนำ

การวิจัยเป็นทางเลือกใหม่แห่งการสังสมประสบการณ์ เป็นการผสมผสานหลักเกณฑ์และประสบการณ์ใหม่ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ การวิจัยของพยาบาลได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าสามารถทำให้ผู้ที่ทำวิจัยมีความรู้ขั้นสูง เกิดความเชี่ยวชาญ และมีความก้าวหน้าในอาชีพ¹ การวิจัยเป็นวิธีการอีกอย่างหนึ่งในการพัฒนาองค์การพยาบาลให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ๆ ที่ได้รับการยอมรับและมีความน่าเชื่อถือในทางวิชาการ การวิจัยจะช่วยเพิ่มโอกาสการเปลี่ยนแปลงระบบการดูแลสุขภาพผู้ป่วยและปรับปรุงผลลัพธ์ด้านการบริการผู้ป่วยให้ดีขึ้น² การวิจัยทางการพยาบาลมีผลต่อการสร้างองค์ความรู้ การพัฒนาการศึกษา การปฏิบัติการพยาบาลและพัฒนาวิชาชีพ ตลอดจนพัฒนาสุขภาพของประชาชน พยาบาลจึงจำเป็นต้องทำวิจัยอย่างต่อเนื่อง เพื่อขยายองค์ความรู้ทางการพยาบาล และแสดงความเป็นเอกลักษณ์ของวิชาชีพ ให้มีความเด่นชัดหรือเป็นที่ประจักษ์แก่สังคม³

วิชาชีพการพยาบาลได้ให้ความสำคัญกับการวิจัยมาตั้งแต่ยุคกำเนิดของวิชาชีพจนถึงปัจจุบัน มีการกำหนดให้การเรียนการสอนเกี่ยวกับการวิจัยมาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีไปจนถึงปริญญาเอก เพื่อเตรียมพยาบาลวิชาชีพให้มีความรู้ความเข้าใจ ในแนวคิดและทักษะเกี่ยวกับการวิจัย นอกจากนี้พระราชบัญญัติ ข้าราชการพลเรือน ตำแหน่งสายงานพยาบาลวิชาชีพ ได้มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบหลักของพยาบาลวิชาชีพไว้ว่า พยาบาลวิชาชีพตั้งแต่ระดับชำนาญการไปจนถึงระดับทรงคุณวุฒินั้น จะต้องมีการปฏิบัติการพยาบาลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการพยาบาลให้ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการพยาบาล⁴ ซึ่งสมรรถนะเป็นความสามารถของแต่ละบุคคลที่จะทำให้งานสำเร็จและมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายและตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ การบริหารจัดการสมรรถนะขั้นพื้นฐานเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องจัดการให้คุณสมบัติของผู้ปฏิบัติการพยาบาลสอดคล้องกับระดับสมรรถนะ เพื่อให้เกิดความแตกต่างในด้านการพยาบาล สภาวะการเจ็บป่วย และการรักษาที่แตกต่างกัน จากเดิมให้บริการอย่างมีชำนาญการและมีคุณภาพ⁵ จะเห็นได้ว่าการพัฒนาสมรรถนะทางด้านวิจัยของพยาบาลวิชาชีพมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อระบบบริการการพยาบาลที่จะพัฒนาคน พัฒนางาน พัฒนาองค์กร ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

พยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลชุมชน มีบทบาทหน้าที่ในการให้บริการด้านการรักษาพยาบาล การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรคและภัยคุกคามสุขภาพ และการฟื้นฟูสุขภาพ นอกจากนี้พยาบาลวิชาชีพยังมีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการทำวิจัยตามบริบทของปัญหาสุขภาพที่พบในแต่ละพื้นที่เพื่อพัฒนาคุณภาพทางการพยาบาล และส่งผลงานวิจัยเข้าร่วมนำเสนอผลงานในเวทีระดับจังหวัด ระดับเขตสุขภาพที่ 7 จนถึงระดับกระทรวงสาธารณสุขเพื่อส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่สาธารณะ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในทางสาธารณสุขได้ ในบริบทของโรงพยาบาลชุมชนยังมีการทำวิจัยรองรับการตรวจประเมินจากองค์กรภายนอก อาทิเช่น การประเมินมาตรฐานสู่ศึกษาและพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ การประเมินมาตรฐาน Hospital Accredited (HA) ยาเสพติด กรณีการรับรองคุณภาพซ้ำ (Re-accredit) จะต้องมีการสรุปข้อมูลผลการพัฒนาต่อเนื่อง ในประเด็นความสำเร็จหรือพัฒนา ผลงานวิชาการ/งานวิจัย/นวัตกรรม สำนักการพยาบาลได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานตามประเด็นหลักการพัฒนาคุณภาพการพยาบาล ในประเด็นที่ 3 การพัฒนาองค์กรพยาบาลสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

สมรรถนะทางการวิจัยของพยาบาลวิชาชีพ จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง แสดงให้เห็นถึงคุณค่าของการพยาบาลต่อผู้ป่วยและระบบสาธารณสุข การวิจัยทำให้การปรับปรุงคุณภาพการพยาบาลมีระบบและมีหลักฐานมากขึ้น ทำให้เกิดการบริการโดยเน้นผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง ซึ่งการปฏิบัติการพยาบาลใหม่ๆ เหล่านี้ สามารถทำได้ถ้ามีความสามารถในการวิจัยที่เพียงพอ⁶ ซึ่งพยาบาลวิชาชีพจำเป็นต้องมีสมรรถนะด้านการวิจัยเพื่อให้งานวิจัยมีคุณภาพและมีประโยชน์ต่อการพยาบาล

ผู้วิจัยในฐานะพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชน จึงมีความสนใจเป็นอย่างยิ่งที่จะศึกษาสมรรถนะด้านการวิจัยของพยาบาลวิชาชีพว่า มีองค์ประกอบอะไรบ้าง อยู่ในระดับใด ผลการวิจัยจะสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาสมรรถนะทางด้านวิจัยของพยาบาลวิชาชีพให้ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การผลิตผลงานการวิจัยมีคุณภาพ สามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาระบบบริการพยาบาลได้อย่างคุ้มค่า คุ่มทุนตอบสนองความต้องการการพัฒนาบริการพยาบาลให้อยู่ในระดับนานาชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะด้านการวิจัยของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลชุมชน
2. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะด้านการวิจัยของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลชุมชน

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยนี้ สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของสมรรถนะหลัก (Park and Kim, ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม)^{7,8} โดยผู้วิจัยวิเคราะห์และสรุปองค์ประกอบสมรรถนะด้านการวิจัยของพยาบาล ออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ 1) ความรู้เกี่ยวกับการวิจัย (Research-related knowledge) 2) ทักษะเกี่ยวกับการวิจัย (Research-related Skill) 3) เจตคติเกี่ยวกับการทำวิจัย (Research-related attitude) 4) จรรยาบรรณนักวิจัย (Ethics)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เก็บรวบรวมข้อมูลในเดือนมกราคม พ.ศ.2561

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้คือพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนสังกัดสำนักงานสาธารณสุข จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวนโรงพยาบาล 19 แห่ง โดยมีจำนวนประชากรทั้งหมด 818 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนสังกัดสำนักงานสาธารณสุข จังหวัดร้อยเอ็ด คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยอ้างอิงจากข้อตกลงเบื้องต้นการใช้สถิติวิเคราะห์หองค์ประกอบ 5-10 เท่าของข้อคำถาม⁹ ผู้วิจัยสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) การวิจัยในครั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 276 คน ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้มีข้อคำถาม 52 ข้อ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงานรวม ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ประสบการณ์ในการทำวิจัยหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง/คล้ายคลึงกับการวิจัย ประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาตนเองด้านวิจัย การอบรมเกี่ยวกับการทำวิจัยหรือพัฒนาความรู้ ทักษะที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัย

2. แบบสอบถามสมรรถนะด้านการวิจัย เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของพยาบาลวิชาชีพต่อ

ข้อคำถามรายการสมรรถนะด้านการวิจัย เป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ มีข้อคำถาม 52 ข้อ นำไปตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและการปรับปรุงแก้ไข มีรายละเอียด ดังนี้

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยการคำนวณดัชนีความตรงตามเนื้อหา (Content Validity Index) การสร้างเครื่องมือในระยะแรกนั้นเครื่องมือประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบได้แก่ 1) ด้านความรู้และทักษะเกี่ยวกับการวิจัย 2) ด้านเจตคติเกี่ยวกับการทำวิจัย 3) ด้านจรรยาบรรณนักวิจัย มีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 53 ข้อ ผู้วิจัยนำเครื่องมือไปตรวจสอบความตรง (Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ภายหลังพบผู้ทรงคุณวุฒิได้รับคำแนะนำให้แยกองค์ประกอบด้านความรู้เกี่ยวกับการวิจัยและด้านทักษะเกี่ยวกับการวิจัยออกจากกันปรับเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านความรู้เกี่ยวกับการวิจัย 2) ด้านทักษะเกี่ยวกับการวิจัย 3) ด้านเจตคติเกี่ยวกับการทำวิจัย 4) ด้านจรรยาบรรณนักวิจัย มีข้อคำถามทั้งหมด 53 ข้อ ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยถือเกณฑ์ต้องมีค่า CVI มากกว่าหรือเท่ากับ 0.70¹⁰ ซึ่งแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมีค่าเท่ากับ 0.95

การตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองเก็บรวบรวมข้อมูล (Try out) กับพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลชุมชน จำนวน 30 คน วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา ครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าเท่ากับ 0.70 เมื่อตรวจสอบพบว่าข้อคำถามที่ 25 ทำให้ค่าความเที่ยงลดลงโดยรวมกับข้อคำถามมีความหมายใกล้เคียงกับข้อคำถามข้ออื่นๆ ผู้วิจัยจึงตัดข้อคำถามข้อนี้ออกแล้วนำไปตรวจสอบความเที่ยงใหม่อีกครั้งพบว่า มีค่าเท่ากับ 0.87 การวิจัยในครั้งนี้จึงมี 4 องค์ประกอบ ข้อคำถาม 52 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพของข้อคำถามรายข้อ โดยการหาความสัมพันธ์ ระหว่างข้อคำถามรายข้อ และคะแนนรวมของแบบสอบถามทั้งฉบับ (item-total correlation) พบว่า มีค่า อยู่ระหว่าง 0.052 - 0.704 จากข้อคำถาม 52 ข้อ พบว่า มีข้อคำถาม 4 ข้อที่มีค่าต่ำกว่า 0.2 ผู้วิจัยจึงตัดข้อคำถามทั้ง 4 ข้อออกทำให้เหลือข้อคำถาม 48 ข้อ 4 องค์ประกอบ

การทดสอบเมตริกซ์เอกลักษณ์ (indentity matrix)

ด้วยการใช้สถิติทดสอบของบาร์ทเลท (Bartlett's test of sphericity) โดยพิจารณาที่ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่น้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.05 ($p \leq 0.05$)⁹ การศึกษาในครั้งนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .000

ค่าไคเซอร์ เมเยอร์ ออลกิน (The Kaiser-Mayer-Olkin) หรือค่า KMO ค่าที่เหมาะสมคือค่าที่เข้าใกล้ 1 ค่าที่น้อยกว่า 0.5 คือค่าที่ไม่สามารถยอมรับในการวิเคราะห์องค์ประกอบได้ การวิจัยในครั้งนี้มีค่า KMO เท่ากับ 0.921

KMO and Bartlett's Test

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		.921
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	9.550E3
	df	1326
	Sig.	.000

ภาพที่ 1 แสดงการวัดค่า KMO และการทดสอบ Bartlett's test

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยนำเสนอโครงร่างวิจัยเพื่อขอรับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สาขาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช 2) ผู้วิจัยนำหนังสือขอรับการพิจารณาต่อนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ดและคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด 3) ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาราชถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลชุมชนเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล 4) ผู้วิจัยเข้าพบหัวหน้ากลุ่มการพยาบาลเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการส่งกลุ่มตัวอย่างและนำเสนอแบบสอบถามให้กับผู้เข้าร่วมการวิจัย นัดติดต่อรับแบบสอบถามคืนภายใน 2 สัปดาห์ 5) แบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาในครั้งนี้วิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล และ ระดับสมรรถนะด้านวิจัยของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลชุมชน ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย
2. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงค้นหา (Exploratory factor analysis) โดยสกัดองค์ประกอบโดยวิธี Principal Component และหมุนแกนแบบแปรผัน (Varimax rotation)

จริยธรรมการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สาขาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช และผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 94.93 มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 51 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 19.20 มีประสบการณ์ในการทำงานอยู่ระหว่าง 6-10 ปี ร้อยละ 18.84 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 86.59 ตำแหน่งงานระดับชำนาญการ ร้อยละ 66.67 มีประสบการณ์ในการทำวิจัย ร้อยละ 63.41 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาด้านวิจัย โดยการเข้าร่วมรับฟังการนำเสนอผลงานวิจัยในเวทีวิชาการ ร้อยละ 71.42 รองลงมาคือ การอ่านผลงานวิจัย ร้อยละ 57.14 นำผลงานวิจัยมาใช้ ร้อยละ 49.40 ตามลำดับ เคยอบรมเกี่ยวกับการทำวิจัย ร้อยละ 68.87 โดยส่วนใหญ่เคยเพียงอบรมเกี่ยวกับวิจัย 1 ครั้ง ร้อยละ 57.14 เคยอบรมวิจัยในหน่วยงาน ร้อยละ 48. พยาบาลวิชาชีพระดับชำนาญการพิเศษมีประสบการณ์เกี่ยวกับการวิจัยมากที่สุด ร้อยละ 80.00 รองลงมาคือ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ ร้อยละ 70.66 พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ ร้อยละ 47.13 ตามลำดับ พยาบาลวิชาชีพระดับชำนาญการมีประสบการณ์เกี่ยวกับการวิจัยมากที่สุด ร้อยละ 47.3 รองลงมาคือ พยาบาลวิชาชีพระดับปฏิบัติการ ร้อยละ 14.9 พยาบาลวิชาชีพระดับชำนาญการพิเศษ ร้อยละ 1.5 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์องค์ประกอบและระดับสมรรถนะ ด้านการวิจัยของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลชุมชน

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบพบว่าสมรรถนะด้านการวิจัยของพยาบาลมี 7 องค์ประกอบที่มีค่าไอเกนมากกว่าหรือเท่ากับ 1 แต่เมื่อพิจารณาเกณฑ์ในการจัดองค์ประกอบซึ่งจะต้องมีตัวแปรที่อธิบายตัวประกอบนั้นตั้งแต่ 3 ตัวขึ้นไป โดยแต่ละตัวต้องมีน้ำหนักตั้งแต่ 0.30 ขึ้นไป พบว่าองค์ประกอบที่ 6 มี 2 ตัวแปรและองค์ประกอบที่ 7 มี 1 ตัวแปรซึ่งไม่เป็นไปตามเกณฑ์ในการจัดองค์ประกอบผู้วิจัยจึงตัดออก จึงทำให้เหลือองค์ประกอบของการศึกษาในครั้งนี้ทั้งสิ้น 5 องค์ประกอบ 45 ตัวแปร

ผู้วิจัยตั้งชื่อองค์ประกอบที่วิเคราะห์ได้ โดยพิจารณาความคล้ายคลึงกันระหว่างตัวแปรที่อยู่ในองค์ประกอบ ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าไอเกน จำนวนตัวแปร ร้อยละสะสมของความแปรปรวน ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ในแต่ละองค์ประกอบ

องค์ประกอบที่	ชื่อองค์ประกอบ	ค่าไอเกน	จำนวนตัวแปร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ	ร้อยละสะสมความแปรปรวน
1	ด้านความรู้เกี่ยวกับการวิจัย	2.551	9	0.745-0.547	56.409
2	ด้านทักษะเกี่ยวกับการวิจัย	15.158	11	0.834-0.462	33.685
3	ด้านเจตคติเกี่ยวกับการทำวิจัย	3.176	11	0.778-0.533	50.741
4	ด้านจรรยาบรรณนักวิจัย	4.499	9	0.797-0.592	43.683
5	ด้านการรับรู้อุปสรรคเกี่ยวกับการวิจัย	2.044	5	0.827-0.674	60.951

จากตารางที่ 1 พบว่าผลการวิจัยสมรรถนะด้านการวิจัยของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลชุมชนประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ จำนวน 45 ตัวแปร โดยร่วมกันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 60.951 จากการศึกษาระดับสมรรถนะด้านการวิจัยของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลชุมชน มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับ (n=276)

ลำดับที่	รายการสมรรถนะ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลผล
1	ด้านความรู้เกี่ยวกับการวิจัย	4.21	0.57	มาก
2	ด้านทักษะเกี่ยวกับการวิจัย	3.67	0.66	มาก
3	ด้านเจตคติเกี่ยวกับการทำวิจัย	4.13	0.59	มาก
4	ด้านจรรยาบรรณนักวิจัย	4.45	0.58	มาก
5	ด้านการรับรู้อุปสรรคเกี่ยวกับการวิจัย	3.14	0.83	ปานกลาง
6	รวม	3.92	0.45	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่าสมรรถนะด้านการวิจัยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 3.92$, $SD = 0.45$) โดยพบว่าระดับสมรรถนะด้านการวิจัยมีระดับสูงที่สุดคือ สมรรถนะด้านจรรยาบรรณนักวิจัยอยู่ในระดับมาก ($M = 4.45$, $SD = 0.58$) รองลงมาคือสมรรถนะด้านความรู้เกี่ยวกับการวิจัยอยู่ในระดับมาก ($M = 4.21$, $SD = 0.57$) สมรรถนะด้านเจตคติเกี่ยวกับการทำวิจัยอยู่ในระดับมาก ($M = 4.13$, $SD = 0.59$) สมรรถนะด้านทักษะเกี่ยวกับการวิจัยอยู่ในระดับมาก ($M = 3.67$, $SD = 0.66$) สมรรถนะด้านการรับรู้อุปสรรคเกี่ยวกับการวิจัยอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.14$, $SD = 0.83$) ตามลำดับ

การอภิปรายผล

วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะด้านการวิจัยและระดับสมรรถนะด้านการวิจัยของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลชุมชน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ด้านความรู้เกี่ยวกับการวิจัย (Research-related knowledge) มีค่าไอเกนเท่ากับ 2.551

มีระดับสมรรถนะด้านความรู้เกี่ยวกับการวิจัยอยู่ในระดับมาก ($M = 4.21$, $SD = 0.57$) องค์ประกอบสมรรถนะด้านวิจัยในด้านความรู้เกี่ยวกับการวิจัย คือ ความรู้เกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูล การทบทวนวรรณกรรม กำหนดปัญหาคำถามวิจัย สร้างสมมุติฐาน การคำนวณขนาดตัวอย่างที่เหมาะสม เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ สรุปผล การมีพื้นฐานความรู้และประสบการณ์อย่างเพียงพอในเรื่องที่จะทำวิจัยสอดคล้องกับ Wester and Borders พบว่าสมรรถนะด้านการวิจัยต้องมีความเข้าใจถึงความสำคัญของแนวคิดการวิจัย ทฤษฎีพื้นฐาน และ/หรือ รูปแบบแนวคิด มีความรู้ระเบียบวิธีวิจัยที่สามารถกำหนดขอบเขตในประชากร มีความรู้ในการพัฒนาเครื่องมือ¹¹ ปัจจุบันโรงพยาบาลชุมชนมีความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาองค์ความรู้ด้านวิจัย มีการจัดอบรมทั้งและนอกใน ส่งผลให้พยาบาลวิชาชีพ ได้รับความรู้เกี่ยวกับการวิจัยเพิ่มขึ้นจนสามารถนำความรู้ที่ได้รับนั้นมาใช้ประโยชน์ในงานส่งผลให้มีการพัฒนาสมรรถนะด้านวิจัยให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้นได้

องค์ประกอบที่ 2 ด้านทักษะเกี่ยวกับการวิจัย (Research-related Skill) มีค่าไอเกนเท่ากับ 15.158 ประกอบด้วยตัวแปรทั้งหมด 11 ตัวแปร มีระดับสมรรถนะด้านทักษะเกี่ยวกับการวิจัยอยู่ในระดับมาก ($M = 3.67$, $SD = 0.66$) องค์ประกอบสมรรถนะด้านวิจัยในด้านทักษะเกี่ยวกับการวิจัย คือ ความสามารถในการสืบค้นและทบทวนวรรณกรรม การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง การใช้เครื่องมือที่เหมาะสมในการเก็บรวบรวมข้อมูล จัดการข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติที่ต้องการ วิจัยหาแนวทางการดูแลผู้ป่วยได้อย่างเหมาะสม สามารถแปลผลการวิจัยได้อย่างถูกต้อง สามารถประเมินคุณค่างานวิจัย สามารถเผยแพร่ผลงานวิจัย สมรรถนะด้านทักษะเกี่ยวกับการวิจัยสอดคล้องกับการศึกษาขององอาจ นัยพัฒนา พบว่าองค์ประกอบสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการทำงานวิจัยต้องมีความสามารถในการสร้างเครื่องมือหรือพัฒนาวิธีการรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย ความสามารถและทักษะในการถ่ายทอดผลการวิจัยตีพิมพ์ลงวารสารและนำเสนอในที่ประชุม ทักษะการคิดคำนวณ การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำ¹² โรงพยาบาลชุมชนให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก อาจเนื่องมาจากการสนับสนุนให้บุคลากรส่งผลงานวิชาการเข้าร่วมประกวดทั้งในระดับจังหวัดไปจนถึงระดับกระทรวง การพัฒนาทักษะเกี่ยวกับการวิจัยอาจต้องอาศัยการส่งเสริมประสบการณ์ในการทำวิจัยจนเกิดความชำนาญจะต้องมีการพัฒนาสมรรถนะด้านทักษะที่เล็กลงจนสามารถค่อยๆ เพิ่มระดับสมรรถนะของตนเองได้

องค์ประกอบที่ 3 ด้านเจตคติเกี่ยวกับการทำวิจัย (Research-related attitude) มีค่าไอเกนเท่ากับ 3.176 ประกอบด้วยตัวแปร 11 ตัวแปร ระดับสมรรถนะด้านเจตคติเกี่ยวกับการทำวิจัยอยู่ในระดับมาก ($M = 4.13$, $SD = 0.59$) องค์ประกอบสมรรถนะด้านวิจัยในด้านเจตคติเกี่ยวกับการทำวิจัย คือ การทำวิจัยช่วยให้มีความรู้ใหม่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพงานพยาบาล ช่วยแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน การมีผลงานวิจัยของตนเองเป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจ การที่หน่วยงานมีนโยบายผลักดันและเอื้ออำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการวิจัยจะทำให้ท่านสนใจที่จะทำวิจัยมากขึ้น การทำวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานที่ท่านต้องมุ่งมั่นฝึกฝนและเรียนรู้ สอดคล้องกับ Wester and Borders พบว่าสมรรถนะด้านทัศนคติเกี่ยวกับการวิจัย ต้องมีความชื่นชมในงานวิจัย มีความขยัน เกิดแรงจูงใจต่อเนื่องในการเรียนรู้ ใช้งานวิจัยในการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง¹¹

ปัจจุบันโรงพยาบาลชุมชนหลายแห่งมีนโยบายการสนับสนุนจากองค์กรในการทำวิจัยส่งผลให้พยาบาลวิชาชีพเกิดเจตคติเชิงบวกซึ่งถือได้ว่าเจตคติมีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อสมรรถนะด้านวิจัย จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้พยาบาลมีการพัฒนาสมรรถนะด้านวิจัยอย่างต่อเนื่อง

องค์ประกอบที่ 4 ด้านจรรยาบรรณนักวิจัย (Ethics) มีค่าไอเกนเท่ากับ 4.499 ประกอบด้วยตัวแปร 9 ตัวแปร มีระดับสมรรถนะด้านจรรยาบรรณนักวิจัยอยู่ในระดับมาก ($M = 4.45$, $SD = 0.58$) องค์ประกอบสมรรถนะด้านวิจัยในด้านจรรยาบรรณนักวิจัย คือ นักวิจัยจะดำเนินการวิจัยโดยไม่ให้เกิดผลกระทบต่อกลุ่มใด ต่อกลุ่มตัวอย่าง การรักษาความลับ การพิทักษ์สิทธิกลุ่มไม่คัดลอกงานของผู้อื่น การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องมือที่มีความน่าเชื่อถือ ปกป้องความเป็นส่วนตัวของผู้ร่วมวิจัยสอดคล้องกับการศึกษาของขวัญดาว แจ่มแจ้ง เรา อริยวงศ์ และปาริย์ ผลประเสริฐ พบว่าสมรรถนะด้านจรรยาบรรณวิจัยต้องมีความซื่อสัตย์ไม่บิดเบือนข้อมูลทางวิชาการและมีคุณธรรมในทางวิชาการ และการจัดการ มีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ศึกษาวิจัยและเคารพศักดิ์ศรี และสิทธิของมนุษย์ที่ใช้เป็นตัวอย่างในการวิจัย มีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่เกิดจากการวิจัยของตนต่อสังคมทุกระดับ¹³ โรงพยาบาลชุมชน ได้ตระหนักถึงความสำคัญของจรรยาบรรณนักวิจัย โดยมีคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดที่คอยดูแลให้งานวิจัยที่ดำเนินการวิจัยอย่างถูกต้องและลดความเสี่ยง ลดปัญหาต่างๆ ผู้ทำวิจัยยังได้รับความเชื่อมั่นในวงการวิชาการและบุคคลทั่วไป

องค์ประกอบที่ 5 ด้านการรับรู้อุปสรรคเกี่ยวกับการวิจัย (Perceived barriers of conducting research) มีค่าไอเกนเท่ากับ 2.044 ประกอบด้วย ตัวแปร 5 ตัวแปร ระดับสมรรถนะด้านการรับรู้อุปสรรคเกี่ยวกับการวิจัยอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.14$, $SD = 0.83$) องค์ประกอบสมรรถนะด้านการวิจัยในด้านการรับรู้อุปสรรคเกี่ยวกับการวิจัย คือ การทำวิจัยเป็นเรื่องยุ่งยาก รายงานวิจัยอ่านเข้าใจยาก การนำผลการวิจัยมาใช้ในการปฏิบัติงานทำให้หน่วยงานมีภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น การนำผลงานวิจัยมาใช้ทำให้เครียดและเหนื่อยล้า พยาบาลไม่มีอำนาจเพียงพอที่จะนำผลงานวิจัยมาเปลี่ยนแปลงขั้นตอนการดูแลผู้ป่วยการที่ระดับสมรรถนะเกี่ยวกับการวิจัยอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับการศึกษาของ Wang et al. พบว่าอุปสรรคของการใช้ผลการวิจัย มากที่สุด คือการขาดอำนาจในการสั่งการ

รองลงมาคือ ไม่มีเวลาและอุปสรรคด้านการใช้ภาษา นอกจากนี้ยังมีอุปสรรคอื่นๆ ได้แก่ รายงานวิจัย/บทความที่ตีพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษ ทำให้เข้าใจได้ยาก พยาบาลไม่มีอำนาจเพียงพอในการเปลี่ยนแปลงขั้นตอนการดูแลผู้ป่วย ไม่มีเวลาเพียงพอที่จะทำงานตามแนวความคิดใหม่ๆ พยาบาลไม่มีเวลาอ่านงานวิจัย พยาบาลมีความคิดเห็นว่าผลงานวิจัยไม่ได้ทำให้ตนเองมีความสามารถเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการสนับสนุนนโยบายเกี่ยวกับการวิจัย การวางแผนการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัยของพยาบาลวิชาชีพ นำไปใช้ปรับปรุงนโยบายเกี่ยวกับการวิจัยในโรงพยาบาลและระดับจังหวัดได้ ผู้บริหารทางการพยาบาลและพยาบาลวิชาชีพควรได้ตระหนักถึงระดับสมรรถนะและองค์ประกอบสมรรถนะด้านการวิจัยที่สำคัญ การสนับสนุนให้มีการอบรมเกี่ยวกับการวิจัย สนับสนุนให้พยาบาลวิชาชีพมีการศึกษาในระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รศ.ดร.สมใจ พุทธาพิทักษ์ผล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รศ.ดร. สุวรรณ บุญยะลีพรรณ อาจารย์ที่ปรึกษา ร่วม ผศ.ดร.พัชรพร เกิดมงคล ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลและหัวหน้ากลุ่มการพยาบาล โรงพยาบาลชุมชนทั้ง 19 แห่งในจังหวัดร้อยเอ็ดและผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

References

1. Grove SK, Burn N, Gray J. The Practice of Nursing research. China: Saunders an imprint; 2013. p. 1.
2. Stone PW, Cohen C, Pincus HA. Comparative and cost-effectiveness research: Competencies, opportunities, and training for nurse scientists. Nurs Outlook 2017; 65(6): 7-11.
3. Songwathana P. Status and trends in nursing research. Princess of Naradhiwas University Journal 2009;1(1).
4. Office of the Civil Service Commission. Job description to promulgate. [internet]. 2008 [cited 2017 August 15]. Available from: http://www.ocsc.go.th/sites/default/files/attachment/job_specification/3-6-008_0.pdf.

5. ZongXia Chang G-HY, Wei Yuan. Competency-based management effects on satisfaction of nurses and patients. International Journal of Nursing Sciences 2014: 121-125.
6. McKee G, Codd M, Dempsey O, Gallagher P, Comiskey C. Describing the implementation of an innovative intervention and evaluating its effectiveness in increasing research capacity of advanced clinical nurses: using the consolidated framework for implementation research. BMC Nurs 2017: 16:21.
7. Park HY, Kim JS. Factors influencing disaster nursing core competencies of emergency nurses. Appl Nurs Res. 2017;1-5.
8. Paiwithayasiritham C. Guideline to Develop Research Competency for the Student Teacher: A Complete Needs Assessment Research. Veridian E-Journal, Silpakorn University 2016; 9(2): 230-246.
9. Singchongchai P. Principles and Using Multivariate Statistics Analysis for Nursing Research Factor Analysis. Songkha: ChuanMeuang 2003: 176-99.
10. Polit DF, Beck CT. Essentials Nursing Research. China: Lippincott Williams&Wilkins; 2014. p. 212.
11. Wester KL, Borders LD. Research Competencies in Counseling:A Delphi Study. Journal of Counseling & Development; 2014; 447-458.
12. Naiyapatana O. A Factor Analysis of Support Staff's Competencies Needed for Conducting Effective Institutional Research at Public Higher Education Institutions in Bangkok. Journal of Behavioral Science 2014; 20(2):97-116.
13. Jamjang K, Aranwong R, Polprasert P. Strategies for the Development of Rajabhat University Teachers' Research Competencies in the Lower Northern Region. Journal of Education Naresuan University 2013; 15(2):86-96.
14. Wang LP, Jiang LX, Wang L, Wang GR, Bai YJ. Barriers to and Facilitators of Research Utilization: A. PLOS ONE 2013: 1-9.